

Bølgeblick Arkitekter AS
Rosenborggata 19
0356 OSLO

Deres referanse:
Sverre Skarpass

Vår saksbehandler:
Bao Nam Mahn Nguyen

Vårt saksnummer: 202130335/9
Dato: 160322

RAMMETILLATELSE

Eiendom : Gnr 162 Bnr 913
Adresse : Jonas Lies Vei 65
Tiltakshaver : Helse Bergen Hf
Tiltaket : Tilbygg sykehus

Vi viser til søknad mottatt 05.11.2021 og tilleggsdokumentasjon mottatt 31.01.2022, 24.02.2022 og 16.03.2022.

1. Søknaden gjelder

- Oppføring av tilbygg i to etasjer på ca. 221 m² BRA ved utvidelse av vaskeribygget for Haukeland sykehus forbeholdt oppbevaring av transportcontainere i form av lager.

2. VEDTAK

Det gis rammetillatelse til:

- Oppføring av tilbygg i to etasjer på ca. 221 m² BRA ved utvidelse av vaskeribygget for Haukeland sykehus forbeholdt oppbevaring av transportcontainere i form av lager.

Er tiltaket ikke satt i gang senest innen tre år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort, jf. plan- og bygningslovens § 21-9. Det må søkes om igangsettingstillatelse i god tid slik at tiltaket kan være vesentlig igangsatt innen fristen på tre år.

2.1 Dokumentasjon som må sendes inn før det kan gis igangsettingstillatelse:

- Det er mistanke om forurensning i grunnen og det må sendes inn dokumentasjon på gjennomført miljøteknisk grunnundersøkelse, jf. TEK17s § 9-3 og RPs § 1 pkt. 1.1.3. Undersøkelsene kan kun foretas av foretak med kompetanse. Dersom undersøkelsen avdekker behov for tiltaksplan, må også tiltaksplanen være godkjent av kommunen før igangsettelsestillatelse kan gis. Det anbefales å sende inn tiltaksplanen i god tid før søknad om igangsettingstillatelse, da søknad om igangsetting ikke kan behandles før tiltaksplanen er godkjent.

2.2 Dokumentasjon som må sendes inn før det kan gis ferdigattest eller midlertidig brukstillatelse:

- Sluttrapport for faktisk disponering av avfall, jf. byggteknisk forskrifts § 9-9.

2.3 Plassering på eiendommen

Plasseringen godkjennes som omsøkt med over 4,0 meter til nabogrense, jf. plan- og bygningslovens § 29-4 og gjeldende reguleringsplan.

2.4 Høydeplassering

Tiltakets maksimale høyde på kote +57,6 meter tilsvarende 7,6 meter godkjennes som omsøkes, jf. plan- og bygningslovens § 29-4 og gjeldende reguleringsplan.

2.5 Vannforsyning og avløp

Bergen Vann har gitt uttalelse datert 14.02.2022 med saksnummer 2022/09420. Vilkår og krav stilt i uttalelse skal etterkommes, jf. plan- og bygningslovens §§ 27-1 og 27-2.

2.6 Uttalelser og vedtak fra andre myndigheter

Vilkår og krav stilt i vedtak datert 22.12.2021 fra Arbeidstilsynet skal etterkommes, jf. plan- og bygningslovens § 21-5.

3. BEGRUNNELSE FOR VEDTAKET

3.1 Planstatus

Eiendommen omfattes av reguleringsplannummer 62110000, BERGENHUS/ÅRSTAD. GNR 162 BNR 913 MFL., HAUKELAND SYKEHUS, PASIENTHOTELL, stadfestet 23.04.2014 og er regulert til offentlig eller privat tjenesteyting i T2.

Kommuneplanens arealdel (KPA2018), vedtatt i Bystyret 19.06.2019, viser eiendommen som sentrumsformål i byfortettingssone BY2 og den ligger innenfor hensynssonene: gul sone helikopterstøy for Haukeland, konsesjonsområde fjernvarme for Flesland-Sentrum, rød sone luftkvalitet og i nærheten av samferdslinjer (Bybanen underjordisk), kulturmiljø for Danmarks plass-Kronstad og gul sone vegstøy.

3.2 Nabovarsling

Ansvarlig søker opplyser at det er foretatt nabovarsling i samsvar med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 21-3 og bekrefter at det ikke er mottatt noen merknader.

3.3 Erklæring om ansvarsrett

Følgende ansvarsretter er erklært:

Foretak	Org.nr	Funksjon - tiltaksklasse	Ansvarsområde
BØLGEBLIKK ARKITEKTER AS	939975012	SØK 1	Søkerfunksjon
BØLGEBLIKK ARKITEKTER AS	939975012	PRO 3	Arkitektur

Obligatorisk kontroll skal gjennomføres i henhold til byggesaksforskriftens § 14-2.

3.4 Visuelle kvaliteter

Et hvert tiltak skal prosjekteres og utføres slik at det etter kommunens skjønn innehar gode visuelle kvaliteter både i seg selv og i forhold til dets funksjon og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering, jf. plan- og bygningsloven § 29-2.

Fra RPs § 2 pkt. 2.1.2 *Offentlig eller privat tjenesteyting* står det følgende:
Det stilles krav om tilpasning til omgivelsene av nybygg/utvidelse av vaskeriet i T2. Ved byggesak avklares tilpasning til kulturmiljøet i samråd med Byantikvaren.

Fra RPs § 2 pkt. 2.4.2 *Plassering av bebyggelse* står det følgende:
Bebyggelsen skal plasseres slik at det oppnås en god funksjonell og arkitektonisk helhetsvirkning i forhold til eksisterende omgivelse.

Etter vårt syn er disse forhold ivarett for omsøkte tiltak. Våre vurderinger er sammenfallende med Byantikvarens uttalelse datert 16.03.2022:

Anbefaling:

Byantikvaren anbefaler omsøkt tilbygg og ber om at tilbygget oppføres i mur og pusses lik eksisterende bygg.

Verneverdi

Deler av Haukeland sykehus omfattes av Helse- og omsorgsdepartementets landsverneplan, som viser de viktigste kulturminnene innen helsesektoren. Disse kulturminnene har sektoren selv, sammen med blant annet Riksantikvaren, vært med å velge ut. Formålet er at de utvalgte kulturhistoriske eiendommene skal bevares som viktige kulturminner som forteller om helsevesenets utvikling og historie.

Eiendommen i er oppført på slutten av 1960-tallet som et murbygg og er i dag vaskeri, der bygningen har blitt bygget på og til etter det. Den berørte bygningen har middels kulturhistorisk verdi, men er plassert i umiddelbar nærhet til bygninger som omfattes av fredningsbestemmelser, og tiltak på denne bygningen vil kunne påvirke omgivelsens kulturmiljøverdi.

Vurdering og konklusjon

Det omsøkte tilbygget plasseres på fasade mot sør og vil være en videreføring av eksisterende fasader med tilsvarende vindusinndeling og fasadematerialer i puss og platekledning.

Etter Byantikvarens vurdering vil tilbygget ikke komme i konflikt med kulturhistoriske verdier, men vi ber om at tilbygget oppføres i mur og pusses slik at det også eksisterende materialer videreføres.

3.5 Vannforsyning og avløp

Bergen Vann har gitt uttalelse datert 14.02.2022 med saksnummer 2022/09420 med tre års gyldighet fra utstedelsesdatoen:

Spesielle krav:

Bergen Vann har ingen spesielle merknader til tiltaket. Nytt tilbygg vil komme over eksisterende stikkledning for byggets spillvannsledning. Det anmodes å hensynta denne ledningen i forhold til fremtidig tilkomst og vedlikehold.

Dette tiltaket krever ikke innsendelse av teknisk sluttokumentasjon til Bergen Vann.

- *Vedrørende eksisterende offentlig ledningsanlegg på eiendommen:*
Offentlige vann- og avløpsledninger krysser eiendommen. Det tillates ingen overbygging av offentlig ledningsanlegg eller andre tiltak som kan svekke tilkomsten til ledningsanlegget.

Tillatt minimumsavstand mellom byggverk/fundamentering og offentlig ledningsanlegg er 4 m ved normal leggedybde (1,5 m). Ved større leggedybde må avstand økes. Det tillates heller ingen endring av terrenget i ledningstraseen (heving eller senkning).

VA-konsulent/Rørlegger bekrefter at uttalelsens vilkår er tilstrekkelig ivaretatt: *Tiltaket er plassert over en stikkledning, Ø160 avløp felles, som eies og driftes av Helse Bergen. Det er ingen kommunale ledninger på eiendommen da tilstøtende ledninger også eies av Helse Bergen. Det er derfor vurdert at tiltaket er i henhold til avstandskrav til kommunale ledninger, jf. KPAs § 6 og Bergen kommunes sanitærreglement.*

Det ble i 2016 gjennomført rørfornyning av ledningen ved inntrekking av glassfiberstrømpe. Rørfornyning ble gjennomført på hele stikkledningen fra eksisterende bygg til tilkoblingspunkt på kommunal ledning i Ibsens gate. Slik rørfornyning har en forventet levetid på 100 år. Dersom det skulle være behov for tilkomst til ledningen ovenfra er tilbygget planlagt med betongelementer mot grunn som kan løftes bort ved behov. Det er også direkte tilkomst til ledningen fra underetasjen i det eksisterende bygget som kan benyttes for inspeksjon eller spyling av ledningen. Det er derfor vurdert at tiltaket er i tråd med krav til tilrettelegging for høy driftssikkerhet og effektiv drift og vedlikehold av avløpsanlegg, jf. TEK17s § 15-8.

3.6 Andre uttalelser eller vedtak

Arbeidstilsynet har gitt vedtak datert 22.12.2021 med følgende vurdering: *Arbeidstilsynet gir samtykke til planene med vilkår som beskrevet nedenfor. Vedtaket har hjemmel i arbeidsmiljølovens §§ 18-9 og 18-6 sjette ledd og forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område § 12-2 første ledd.*

Begrunnelse for vilkår

Vi har ikke mottatt tilstrekkelige opplysninger om at ventilasjon er i tråd med gjeldende krav. Derfor stiller vi vilkår med følgende begrunnelse:

Vilkår: Ventilasjon

- *Ved en eventuell inspeksjon av Arbeidstilsynet må tiltakshaver kunne legge fram dokumentasjon på at ventilasjonsløsningene har funksjoner som sikrer tilfredsstillende inneklima og ventilasjon, jf. arbeidsmiljølovens § 18-5 første ledd.*

Krav til ventilasjon

Arbeidsplassforskriftens §§ 2-14 og 7-1 stiller krav til klima, ventilasjon, luftkvalitet med mer.

Arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplassene og personalrommene får tilfredsstillende klima når det gjelder temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og at de beskytter mot giftige eller helsefarlige stoffer.

Arbeidslokaler og arbeidsplasser, eller andre områder som arbeidstakerne har tilgang til og hvor arbeidet eller prosesser kan føre til forurensning av luften, skal ha mekanisk ventilasjon og prosesstilpasset avsug. Dette skal sørge for at konsentrasjonen av kjemikalier i arbeidsatmosfæren holdes på et forsvarlig nivå.

Arbeidstilsynets veiledning Klima og luftkvalitet på arbeidsplassen (tidligere best.nr. 444) inneholder normer for tilfredsstillende inneklima og luftkvalitet. Veiledningen fastslår at balansert mekanisk ventilasjon som hovedregel sikrer tilstrekkelig luftskifte og dermed tilfredsstillende inneklima generelt. Dette legges til grunn for vår forvaltningspraksis.

Arbeidstilsynets stiller ikke konkrete krav til løsninger, men til dokumentasjon som viser at dere planlegger løsninger som gir tilfredsstillende inneklime uavhengig av arbeidets art. Velger dere ventilasjonsløsninger som oppfyller normene som er angitt i Klima og luftkvalitet på arbeidsplassen, vil kravene til inneklime og luftkvalitet normalt være ivaretatt.

Vi gjør oppmerksom på at kravene til tilfredsstillende inneklime forvaltes strengt.

Bjørgvin bispedømmekontor har i e-postbekreftelse datert 14.01.2022 kommentert følgende:
Vi har ingen merknader.

Riksantikvaren har i e-postbekreftelse datert 12.01.2022 kommentert følgende:
Saken er i tråd med kommuneplanen for Bergen sendt Riksantikvaren for vurdering av tiltakets innvirkning på Årstad kirke som er listeført.

I henhold til delegering fra 01.05.2013 er det fylkeskommune som har ansvar for å avgi kulturminneforvaltningens innspill til endringer i listeførte kirkers omgivelser. Vi overlater derfor til Vestland fylkeskommune å vurdere saken.

Også i henhold til samarbeidsplikten i kulturminneforvaltningen har fylkeskommunen en samordningsplikt i saker innenfor plan- og bygningsloven. Dette overstyrer bestemmelsen i kommuneplanen om å sende varsel til Riksantikvaren om tiltak i kirkens omgivelser. Fylkeskommunen vurderer om det aktuelt å be om innspill fra Riksantikvaren i den enkelte saken, og vi gir i så fall vår uttalelse dit. Vi ber derfor om at slike henvendelser for fremtiden sendes fylkeskommunen og ikke til Riksantikvaren.

Et viktig unntak i Bergen er tiltak innenfor middelalderbyens avgrensning. Disse skal direkte til Riksantikvaren.

4. GENERELLE BESTEMMELSER OG KLAGEADGANG

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage og andre generelle bestemmelser på siste side.

PLAN- OG BYGNINGSETATEN
for etatsdirektøren

*Bao Nam Mahn Nguyen - saksbehandler
Hanne Karin Broch - konstituert seksjonsleder*

Brevet er elektronisk signert og har derfor ingen underskrift.

Kopi: Helse Bergen Hf, Postboks 1400, 5021 BERGEN

Generelle bestemmelser:	
Rettslig grunnlag:	Saken er behandlet etter plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter; byggteknisk forskrift og byggesaksforskriften.
Ferdigstillelse: (plan- og bygningsloven § 21-10 og byggesaksforskriften kapittel 8)	Når tiltaket er ferdigstilt skal det søkes om ferdigattest. Ferdigattest utstedes når det foreligger nødvendig sluttdokumentasjon fra ansvarlig søker.
Bortfall av tillatelse: (plan- og bygningsloven § 21-9)	Er tiltaket ikke satt i gang senest innen 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. Tillatelsen faller også bort hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år.
Orientering om rett til å klage på vedtaket:	
Klagerett: (forvaltningslovens § 28)	Den som er part eller har rettslig klageinteresse har rett til å klage over vedtaket. Klagen sendes til: Bergen kommune, Plan- og bygningsetaten, Postboks 7700, 5020 Bergen.
Klagefrist: (forvaltningslovens §§ 29, 30 og 31)	Klagefristen er tre uker fra den dag underretningen om vedtaket kom frem til vedkommende part. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Dersom klagen kommer inn etter fristens utløp vil den bli avvist. Klagen kan imidlertid tas under behandling når det foreligger særlige grunner eller klager ikke kan lastes for forsinkelsen.
Rett til å kreve begrunnelse: (forvaltningslovens §§ 24 og 25)	Dersom en part mener at vedtaket ikke er begrunnet, kan det settes frem krav om dette innen klagefristen utløp.
Klagens innhold: (forvaltningslovens § 32)	Klagen må nevne det vedtaket det klages over, hva som ønskes endret og være undertegnet av klageren eller hans fullmektig. Klagen bør begrunnes.
Utsetting av gjennomføring av vedtaket: (forvaltningslovens § 42)	Vedtaket kan gjennomføres selv om det er påklaget. Klager kan imidlertid anmode om å få utsatt iverksettingen av vedtaket, inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Statsforvalteren kan på selvstendig grunnlag ta stilling til anmodning om utsatt iverksetting av vedtaket.
Rett til å se sakens dokumenter: (forvaltningslovens § 11)	Med visse begrensninger har partene rett til å se dokumentene i saken. Det må ved et slikt ønske tas kontakt med Kundesenteret til Plan- og bygningsetaten i Johannes Bruns gate 12.
Rett til å få veiledning: (forvaltningslovens § 11)	Kommunen vil kunne gi nødvendig veiledning for at alle parter skal kunne ivareta sine interesser på best mulig måte.
Kostnader ved klagen: (forvaltningslovens § 36)	Det er adgang til å kreve dekning for nødvendige og vesentlige kostnader, f. eks advokatbistand, i forbindelse med klagesaken der vedtaket er endret til gunst for klager. Kravet må være fremsatt innen tre uker etter at underretning om det nye vedtaket er kommet frem til klager.
Vilkår for å reise sak for domstolene om vedtaket: (forvaltningsloven § 27 b)	Søksmål om gyldigheten av vedtaket, eller krav om erstatning som følge av vedtaket, kan ikke reises uten at en har brukt sin adgang til å klage på vedtaket og klagen er avgjort av høyeste klageinstans. Søksmål kan likevel reises når det er gått 6 måneder fra klage første gang ble fremsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger.